

Activiteitenplan Das Beesel 2019

Bureau Meervelt,

Ecologisch onderzoek en advies

Activiteitenplan Das Beesel 2019

Status: Concept, 5 september 2019

In opdracht van:

Contactpersoon: mevr. M. Lemmens

Bureau Meervelt,

Ecologisch onderzoek en advies

Ing. R.A.J. Pahlplatz

Projectnummer: 19-030

Foto omslag: Dassenburcht in broekbos.

Inhoud

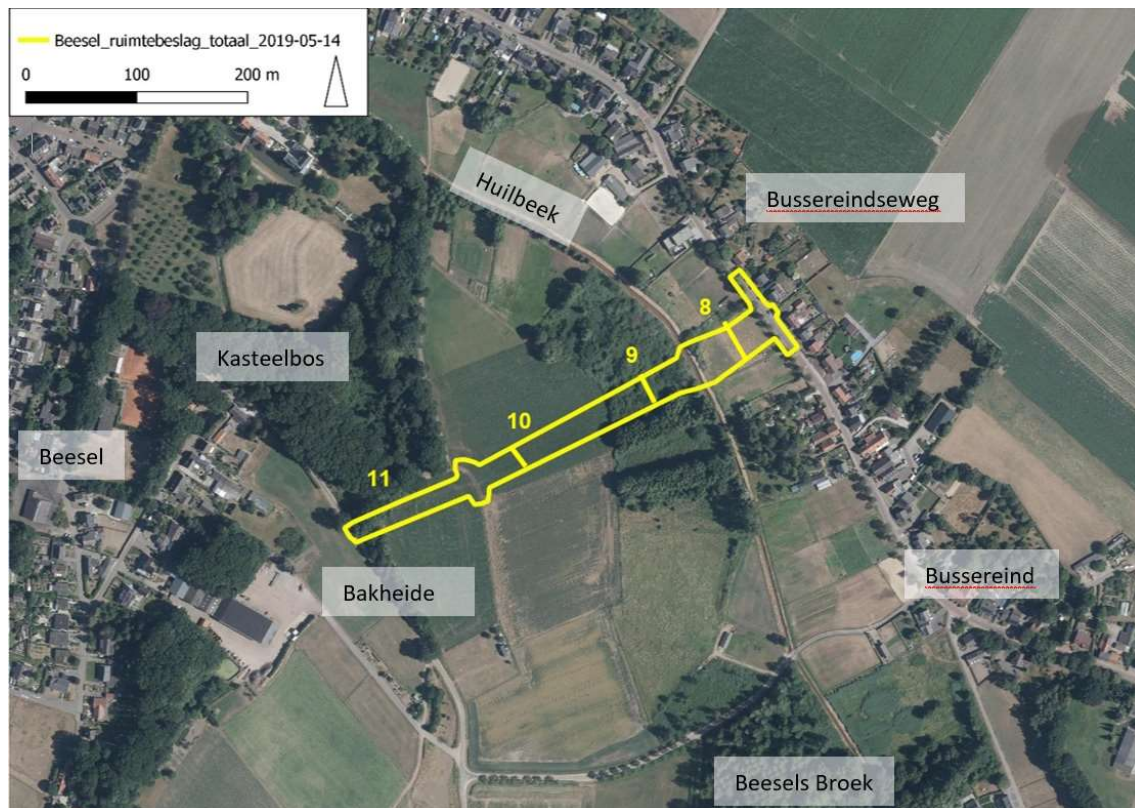
1.	Inleiding	1
1.1.	Aanleiding	1
1.2.	Beschrijving gebied	2
1.3.	Voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling	2
1.4.	Overwogen alternatieven	2
1.5.	Opzet van het activiteitenplan	2
2.	Situatie Das Beesel	3
2.1.	Situatie Das rond het plangebied 'achterdeur'	3
2.2.	Dassen in Beesel	9
3.	Compenserende en mitigerende maatregelen	10
3.1.	Keuze locatie	10
3.2.	Kunstburcht	11
3.3.	Wijze van passief verplaatsen	13
3.3.1.	Planning	13
3.3.2.	Te nemen stappen	13
3.4.	Monitoring tijdens en na verplaatsing	14
4.	Afsluiting en conclusie	15
5.	Literatuur	16
	Bijlage 1 Leefwijze Das	17
	Bijlage 2 Gunstige staat van instandhouding Das	19

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Waterschap Limburg heeft het voornemen de bestaande dijk in Beesel te versterken en aan te sluiten op hoger gelegen grond en het dorp verder tegen hoogwater te beschermen door het aanleggen van twee nieuwe dijken om de zogenaamde ‘achterdeuren’ te sluiten. Eén achterdeur betreft de dijkvakken 8 t/m 11 zoals aangegeven in figuur 1 en is het deel van het plangebied in Beesel dat een rol speelt in dit activiteitenplan. De werkzaamheden en de situatie na de aanleg van de dijk kunnen een effect hebben op beschermde flora en fauna. Daarom is in de periode 2016 - 2019 onderzoek uitgevoerd om zicht te krijgen op (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in de plangebieden en de mogelijke effecten van de werkzaamheden. De effecten op beschermde natuurwaarden zijn beoordeeld in de ‘Effectenbeoordeling flora en fauna Beesel’ (Bureau Meervelt, 2019). De effectenbeoordeling is als bijlage opgenomen bij de ontheffingsaanvraag. Voor de uitgevoerde onderzoeken naar aanwezigheid van Das wordt eveneens naar de effectenbeoordeling verwezen.

Uit deze effectenbeoordeling blijkt dat van Das een hoofd- en bijburcht en een dassenpijp aanwezig is in en nabij het plangebied ‘achterdeur’. Door de aanleg van de nieuwe dijk wordt de bijburcht vernietigd, bij de hoofdburcht en bij een dassenpijp treedt een dusdanige verstoring op dat deze zeer waarschijnlijk (tijdelijk) verlaten gaat worden in de aanlegfase. Hiervoor is een ontheffing nodig op grond van de Wet natuurbescherming en zijn mitigerende en compenserende maatregelen nodig. In dit activiteitenplan worden de mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. Het activiteitenplan maakt deel uit van de aan te vragen ontheffing.

Figuur 1: Permanent ruimtebeslag van de aan te leggen nieuwe dijk met de dijkvakken (8 t/m 11, “achterdeur”)(dijkvakken bij benadering) (PDOKviewer, 2019).

1.2. Beschrijving gebied

De aan te leggen dijk komt tussen de Bussereindseweg en de weg Bakheide. Het gaat hier om een kleinschalig agrarisch landschap met bos in en rond het dal van de Huilbeek. Het 28 hectare grote reservaat Beesels Broek ten zuidoosten van Beesel is eveneens een gevarieerd cultuurlandschap. Het reservaat bestaat uit elzenbroek- en populierenbos, afgewisseld met kleine vochtige graslandpercelen.

1.3. Voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling

De achterdeur betreft de dijkvakken 8 tot en met 11. Het gaat om een geheel nieuwe dijk door het dal van de Huilbeek (zie figuur 1). Voor uitgebreidere informatie over dit project wordt verwezen naar de Effectenbeoordeling en naar paragraaf 3.2 van het Ontwerp Projectplan Waterwet dijkverbetering Beesel (Waterschap Limburg, 29-05-2019)¹. In dit laatste document is een uitgebreide beschrijving opgenomen van de voorgenomen ontwikkeling.

1.4. Overwogen alternatieven

In de Nota Voorkeursalternatief² zijn het voorkeursalternatief voor de dijkversterking van dijktraject Beesel en de afwegingen om tot dit besluit te komen vastgelegd. Vervolgens zijn in de planfase bij de nadere uitwerking van het voorkeursalternatief een vijftal varianten beschouwd en afgewogen op zes hoofdaspecten. De afwegingen zijn opgenomen in de afwegingstabel in bijlage 3 van het OPPW.

1.5. Opzet van het activiteitenplan

In hoofdstuk 2 wordt de situatie geschetst met betrekking tot Dassen in het plangebied en in en rond Beesel. In hoofdstuk 3 worden de compensatie, de benodigde stappen en de monitoring uitgewerkt. Hoofdstuk 4 betreft de afsluiting en conclusie.

¹ In te zien via de site van het Waterschap Limburg en de volgende link:

[file:///C:/Users/Eigenaar/Downloads/pd-io_98_005_ontwerp-projectplan_waterwet_beesel%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/Eigenaar/Downloads/pd-io_98_005_ontwerp-projectplan_waterwet_beesel%20(6).pdf)

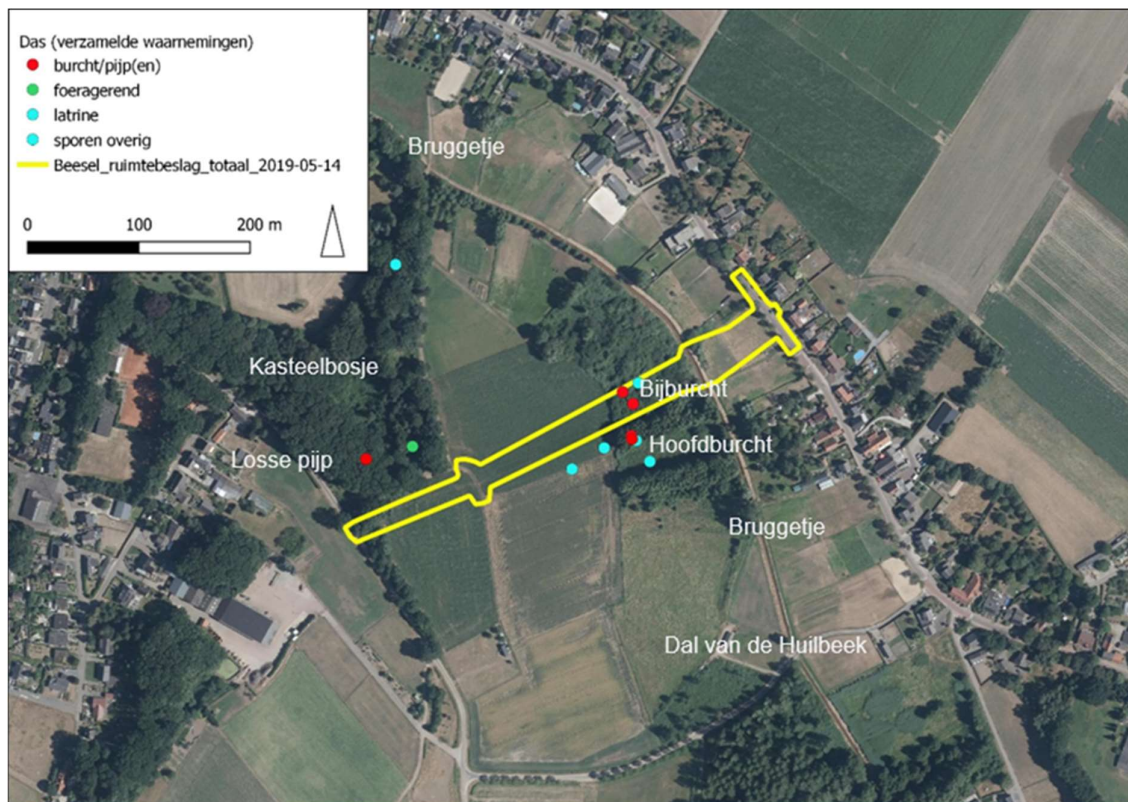
² PP.13.004 Nota voorkeursalternatief DR73 Beesel - Hoogwaterbeschermingsprogramma Noordelijke Maasvallei. Witteveen+Bos, Arcadis, 23-03-2018. In te zien op de site van het Waterschap Limburg en te downloaden via de volgende link: <https://www.waterschaplimburg.nl/projectinformatie/dijkversterking-b/>

2. Situatie Das Beesel

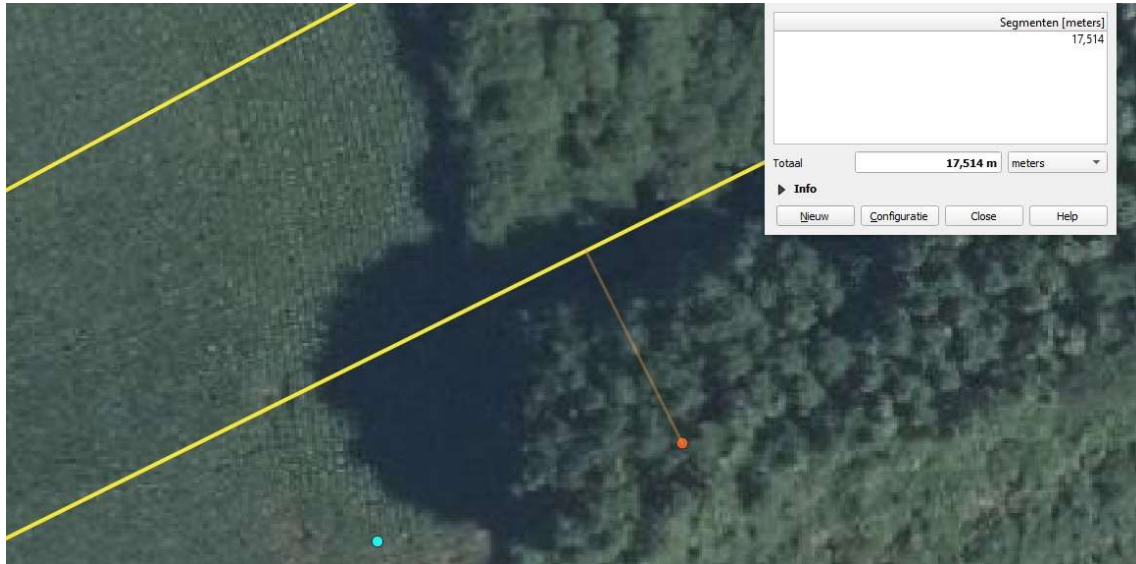
2.1. Situatie Das rond het plangebied 'achterdeur'

Op 15-12-2017 en 12-03-2018 is in de omgeving van het plangebied onderzoek gedaan naar verblijfplaatsen en sporen van Das en Bever (zie ook CB 13.001 Onderzoek flora en fauna dijktraject Beesel). Het toen gehanteerde onderzoeksgebied overlapte nog niet geheel met het huidige plangebied. Tijdens deze bezoeken werd een juveniele Das foeragerend aangetroffen in het Kasteelbosje en werd ten noorden daarvan een latrine aangetroffen. In december 2018 werd één dassenburcht aangetroffen en in januari 2019 werden twee bewoonde dassenburchten aangetroffen. Op 22 februari 2019 zijn tevens verse sporen (twee latrines) gevonden. Op 19 mei was één van de in januari gevonden burchten verlaten (de bijburcht in het plangebied); er waren rondom deze burcht geen verse sporen aanwezig en de wilgen in de buurt waren er dicht overheen gevallen. De andere nieuwe burcht (nu als hoofdburcht aangemerkt) werd intensief door Das gebruikt. Vlakbij een pijp lagen acht latrines en er waren nieuwe pijpen gegraven. Ook lag er vers materiaal van riet en gras bij en richting de ingang van één van de pijpen. Tijdens een aanvullend bezoek in het kader van de ontheffingsaanvraag op 1 augustus 2019 werd geconstateerd dat de bijburcht nog wel belopen wordt maar niet intensief, de hoofdburcht werd wel intensief gebruikt. Ook werd een belopen dassenpijp in het kasteelbos vastgesteld.

De hoofd- en bijburcht liggen in het dal van de Huilbeek, de losse pijp ligt in een zandopduiking op de westelijke dalflank. In figuur 2 zijn de burchten, de pijp en overige sporen weergegeven ten opzichte van het plangebied. De bijburcht in het plangebied wordt vernietigd door de aanleg van de dijk.

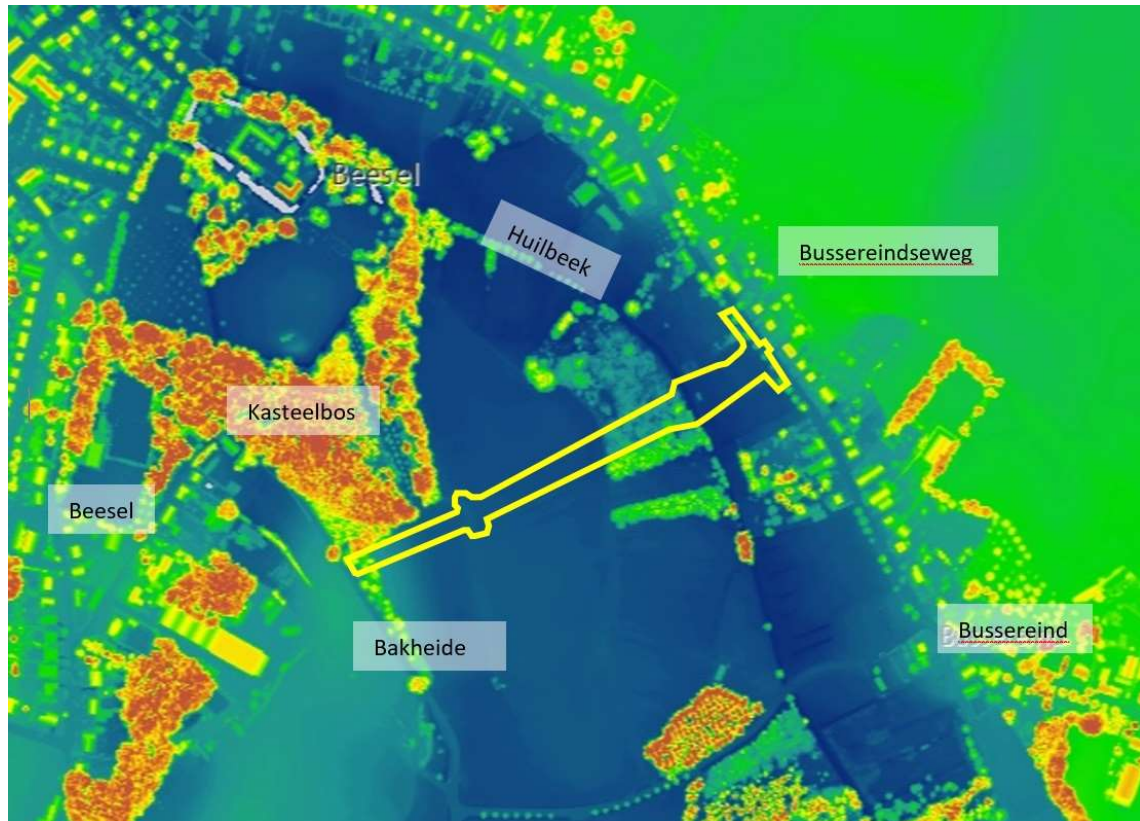
Figuur 2: Overzicht burchten en pijpen (PDOKviewer, 2019). De gele lijnen geven het ruimtebeslag aan.

Figuur 3: Afstand van hoofdburcht tot de werkgrens van het plangebied is ruim 17 meter.

De losse pijp die aanwezig is in het kasteelbosje betreft een grote pijp die is belopen (ook dassenhaar bij de ingang). De pijp ligt in een hoog deel van het bosje. Het kasteelbosje wordt aan deze zijde intensief recreatief gebruikt door kinderen; er zijn takkenhutten aanwezig en veel sporen van activiteiten. Mogelijk vindt hier met regelmaat verstoring plaats waardoor door de Dassen een uitwijklocatie is gezocht. Gezien de korte afstand waarop de hoofd- en bijburcht en de dassenpijp liggen is vrijwel zeker dat het om dezelfde dassenfamilie gaat. De locatie waar de burcht en bijburcht liggen is a-typisch: het is een laaggelegen vrij vochtig gebied (zie figuur 4).

De (bij)burchten liggen op zeer korte afstand van een maisperceel waar vraatsporen aanwezig waren. De directe omgeving van de burchten en de pijp is zeer geschikt als foerageergebied voor Dassen door de kleinschaligheid, de afwisseling in teelten (divers voedselaanbod) en de aanwezigheid van paardenweides (aanbod regenwormen) aan de oostkant van de Huilbeek (zie figuren 5, 9 en 10).

Figuur 4: Hoogtekaart met ligging plangebied. Bron: Actuele hoogtekaart Nederland. De hoogte wordt relatief aangeduid met kleuren: de hoogste delen zijn rood weergegeven, de laagste delen blauw. Goed zichtbaar is dat het dal van de HUILBEEK laaggelegen is. Het kasteelbos ligt hoger.

Figuur 5: In het bosje onder de blauwe pijl is een hoofdburcht aangetroffen, deze blijft behouden. In het struweel onder de rode pijl is een bijburcht aangetroffen, deze verdwijnt onder de dijk. In het bosje op de voorgrond is een dassenpijp aangetroffen. In de mais rechts in beeld werden vraatsporen aangetroffen.

Figuur 6: Bijburcht in het plangebied.

Figuur 7: Bosje waarin de hoofdburcht ligt.

Figuur 8: Een van de pijpen van de hoofdburcht.

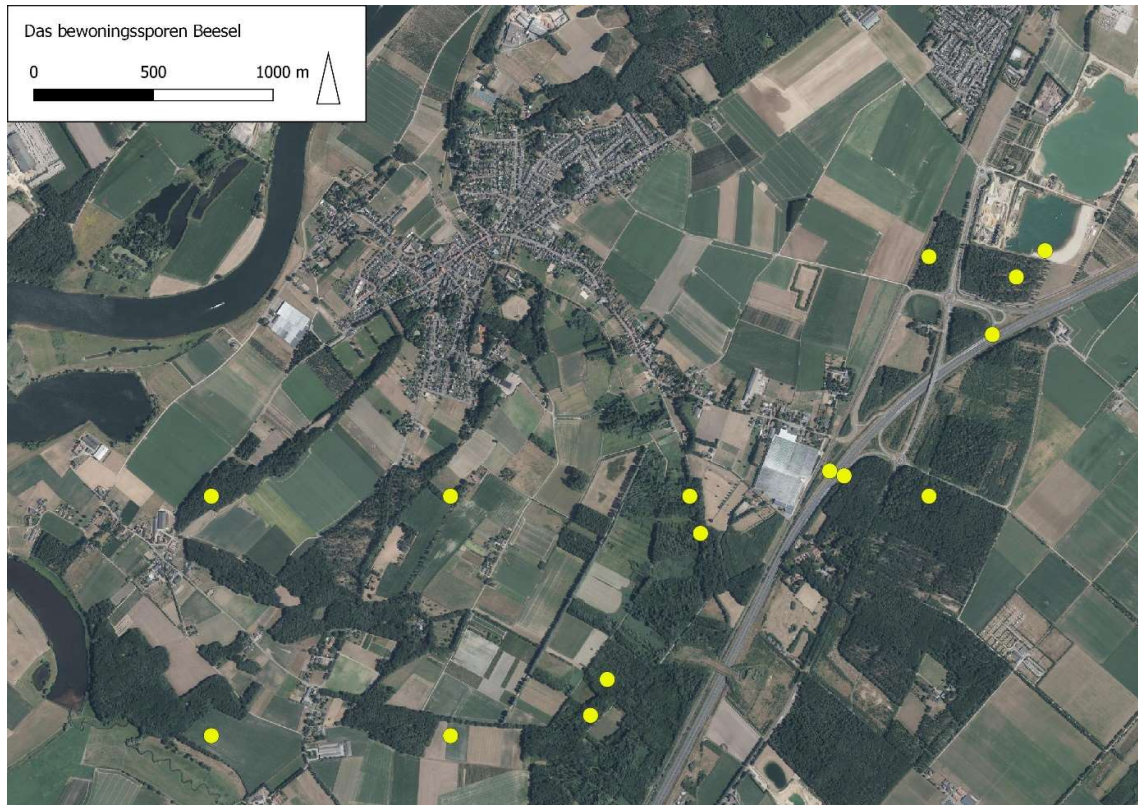
Figuur 9: Paardenweides aan de oostkant van de Huilbeek met aan de westkant van de beek het bosje met de burcht.

Figuur 10: Vraatsporen in de Mais nabij de burcht.

2.2. Dassen in Beesel

Midden-Limburg ten oosten van de Maas vormt een van de beste leefgebieden in Limburg voor Dassen. Door het terrassenlandschap van de Maas, de vele beken die van het hoogterras naar de Maas stromen en het relatief kleinschalige cultuurlandschap zijn hier veel geschikte foerageergebieden en bewoningslocaties. De omgeving van Beesel, met een relatief kleinschalig cultuurlandschap, is hiervan een goed voorbeeld. Dassen zijn territoriaal en blijven jaarrond in hun territorium. De gehele omgeving van Beesel is te beschouwen als leefgebied van Dassen. In figuur 11 zijn de waarnemingen opgenomen van bewoningssporen van Dassen in de afgelopen 20 jaar om een indicatie te geven van het gebruik van de omgeving van Beesel door Dassen.

Figuur 11: Overzicht van bewoningssporen van Das (gele stippen) vanaf 2000 in de omgeving van Beesel. Uit de afgelopen 10 jaar zijn geen data van bewoningssporen bekend. Bron: NDFF.

Burchten en bewoningssporen zijn op tal van plaatsen aanwezig. Dit betekent dat de kans groot is dat in de directe omgeving van de nieuw aan te leggen dijk alle geschikte leefgebieden door Dassen bezet zijn.

3. Compenserende en mitigerende maatregelen

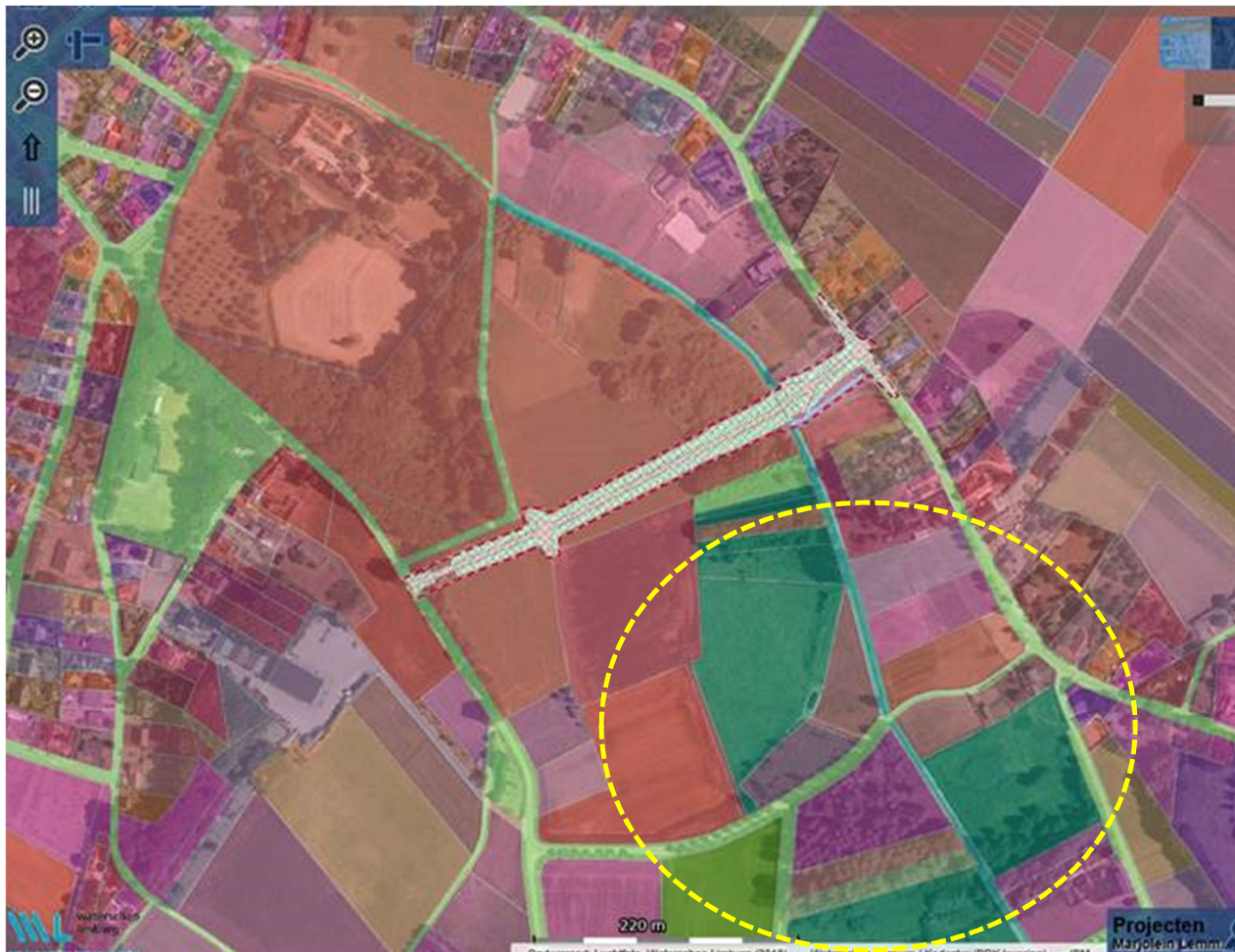
3.1. Keuze locatie

De bijburcht in het plangebied (tussen de gele lijnen in figuur 2) wordt vernietigd tijdens de aanleg van de dijk. De kans dat de hoofdburcht net buiten het plangebied en/of de dassenpijp in het bosje worden verlaten door verstoring tijdens de werkzaamheden is aanwezig. Compensatie door middel van de aanleg van een kunstburcht is nodig om te voorzien in een voortplantings-/verblijfplaats. Overigens worden op vrij korte termijn (komende jaren) diverse maatregelen uitgevoerd aan de Huilbeek en in het dal van de Huilbeek zodat dit dal kan fungeren als klimaatbuffer. De exacte maatregelen zijn nog niet bekend maar mogelijk wordt door deze maatregelen de huidige locatie van de hoofdburcht ongeschikt voor bewoning.

Actieve verplaatsing naar een nieuw gebied is ingrijpend (veel stress voor zowel de dieren als de uitvoerenden). Omdat binnen het huidige territorium mogelijkheden zijn voor (de aanleg van) een nieuwe verblijfplaats wordt gekozen voor passieve verplaatsing en de aanleg van een kunstburcht binnen het preferente leefgebied (bij benadering een straal van 400 meter rond de hoofdburcht) en de pijp in het bos. Omdat het preferente leefgebied grotendeels erg laag ligt is de meest voor de hand liggende optie een locatie in het kasteelbos. De aanleg van een kunstburcht is hier echter niet mogelijk gebleken (geen medewerking eigenaar). Aangezien de huidige pijp die in dit kasteelbos aanwezig is, net als de hoofdburcht op korte afstand van het plangebied ligt, dient een alternatief aangeboden te worden op enige afstand van het plangebied. Ten zuiden van het plangebied heeft onder meer Staatsbosbeheer gronden. In figuur 12 worden deze gronden donkergroen weergegeven. Staatsbosbeheer heeft het verzoek om mee te werken aan de aanleg van een burcht in behandeling genomen op 29 augustus 2019. Tijdens een eerste contact werd door Staatsbosbeheer aangehaald dat zij in het kader van het leveren van groene diensten aan overheden in beginsel positief stond tegenover het verzoek.

Das & Boom formuleert de voordelen van en ervaringen met passieve verplaatsing als volgt: *'In sommige gevallen kunnen dassen passief verhuisd worden. Dat is minder ingrijpend voor de betrokken dassen en goedkoper; de dassen hoeven namelijk niet gevangen te worden. Uit ervaring blijkt dat zo'n verplaatsing alleen succesvol is, als er in de directe nabijheid van de burcht een onbelopen bijburcht aanwezig is, of als er minimaal een half jaar voor de verhuizing op zeer korte afstand een functionele kunstburcht wordt aangelegd. Wel zal er mogelijk een nieuwe kunstburcht gerealiseerd moeten worden, wanneer er geen onbewoonde alternatieve locatie voor de dassen voorhanden is. Passief verhuizen is wezenlijk iets anders dan verjagen, waarbij de oorspronkelijke woonplek van de dassen verloren gaat voordat duidelijk is of een alternatieve locatie daadwerkelijk door de dassen gebruikt wordt.'*

In het Kennisdocument Das (BIJ12) wordt een passieve verplaatsing als volgt omschreven: *'Bij een passieve verplaatsing wordt de burcht die in gebruik is eerst ingerasterd met openingen bij de wissels. Daarna wordt in fases een 'ontmoedigingsbeleid' uitgevoerd, waarbij de burcht voor de dassen steeds iets minder aantrekkelijk wordt gemaakt en de dieren ruimschoots de gelegenheid hebben om een andere bestaande burcht te betrekken. Als de dassen de alternatieve burcht geaccepteerd hebben, kan de burcht die moet wijken ontoegankelijk worden gemaakt door de ingangen te sluiten als er geen dassen in de burcht zijn. Tijdens het proces is monitoring nodig. Pas nadat de acceptatie van het nieuwe aanbod aangetoond is, kan de burcht die moet wijken worden afgesloten. De periode van passieve verplaatsing moet zo kort als mogelijk worden gehouden. De periode wordt bepaald door de snelheid waarmee de das het nieuwe aanbod accepteert.'*

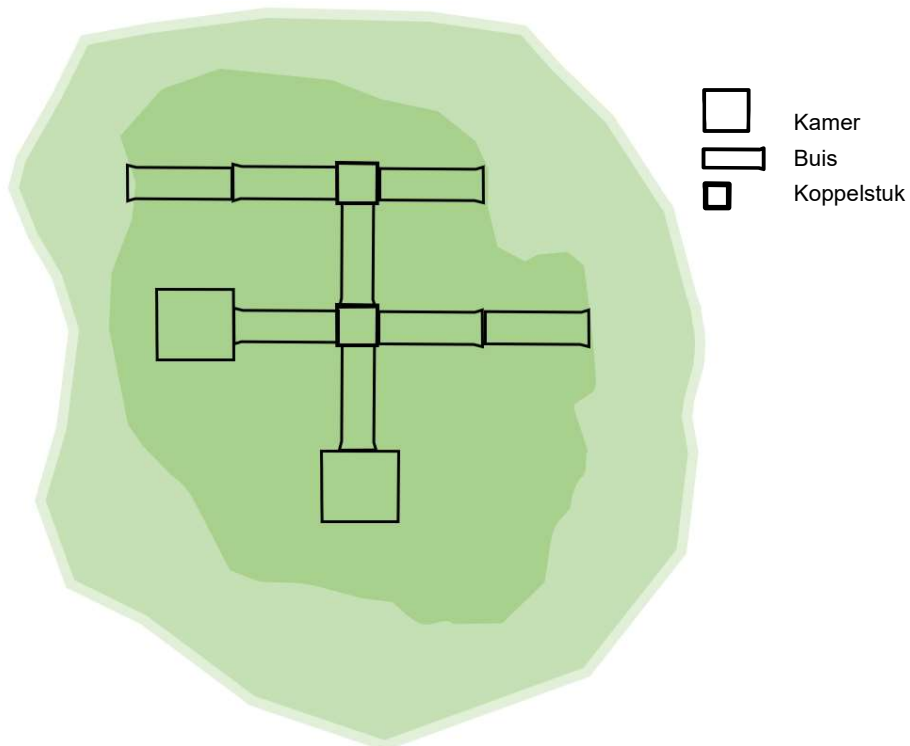
Figuur 12: Ligging gronden Staatsbosbeheer (donkergroen).

3.2. Kunstburcht

Een kunstburcht³ wordt zo spoedig mogelijk maar uiterlijk een half jaar voor de werkzaamheden aan de dijk aanvangen, te worden aangelegd, bij voorkeur binnen het preferent leefgebied. Deze voorziening wordt dan vertrouwd bij de dassenfamilie en kan als tijdelijke of permanente uitwijklocatie dienstdoen.

De bestaande kraamburcht is met drie tot vier pijpen een kleine burcht. De kunstburcht dient daarom een grootte te hebben van ten minste 36 m², 1,5 meter hoogte in het centrale deel en een natuurlijk gevormde taludhelling van 1:2 (zie figuur 13). De kunstburcht wordt voorzien van maximaal twee kamers en drie pijpen (bij voorkeur gresbuizen). De kamers kunnen worden gevormd door op de kop geplaatste bijpassende systeempotten of metselwerk met baksteen of er kan voor worden gekozen om de dassen zelf kamers te laten uitgraven. Op en rond de nieuwe kunstburcht wordt doornstruweel (Meidoorn en Sleedoorn) aangeplant ter bescherming van de burcht en de rust rond de burcht. De Dassen hebben de mogelijkheid de burcht verder zelf uit te bouwen. Vanwege de locatie in het dal van de Huilbeek dient rekening gehouden te worden met een extra aanleghoogte zodat de burcht in tijden met hoogwater droog blijft. De burcht dient als het ware op een soort terp aangelegd te worden.

³ Afhankelijk van de wensen van de eigenaar kan ook gekozen worden voor een begroeide grondhoop met een of enkele pijpen.

Figuur 13: Schematische weergave van de aan te leggen kunstburcht. Dit betreft een impressie, ligging van de pijpen kan aangepast worden aan de situatie ter plekke. De kleuren geven een relatieve hoogte aan, het middeldeel wordt hoger, de randen worden lager.

3.3. Wijze van passief verplaatsen

3.3.1. Planning

In tabel 1 is aangegeven wanneer bepaalde werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Voor de werkzaamheden in het plangebied ter hoogte van de hoofdburcht geldt dat alle activiteiten waar voertuigen en/of machines zijn betrokken kunnen worden aangemerkt als activiteit waarbij de hoofdburcht beïnvloed wordt (gezien de afstand van 17 meter van de hoofdburcht tot de plangrens). Dit betekent dat de werkzaamheden in een beperkte tijdspanne uitgevoerd moeten worden.

Tabel 1: Op hoofdlijnen weergegeven de perioden waarin activiteiten al dan niet uitgevoerd kunnen worden. Bron: Kennisdocument Das, BIJ12.

	jan	febr	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Activiteiten die de hoofdburcht beïnvloeden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Activiteiten die een bijburcht of vluchtpijp beïnvloeden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Activiteiten die alleen de habitat beïnvloeden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■	Activiteiten kunnen in principe niet uitgevoerd worden
■	Activiteiten kunnen mogelijk uitgevoerd worden. Bij hoofdburchten is dit de minst kwetsbare periode binnen de kwetsbare periode voor het uitvoeren van de activiteiten. Raadpleeg een dassenskundige voor de eventuele mogelijkheden.
■	Activiteiten kunnen in principe uitgevoerd worden

3.3.2. Te nemen stappen

Na de aanleg van de kunstburcht dient een periode van minimaal enkele maanden rust ingelast te worden zodat de Dassen de burcht kunnen inspecteren en eraan kunnen wennen. De werkzaamheden die moeten leiden tot de passieve verplaatsing worden hieronder stapsgewijs toegelicht: De meest verstorende werkzaamheden (zagen, uitrasteren, het plaatsen van de duiker in de Huilbeek) dienen uitgevoerd te worden buiten de kraamperiode en voor de winterrust in de periode juli tot en met november:

1. De passieve verplaatsing wordt pas in gang gezet als zeker is dat de aanleg van de nieuwe dijk doorgaat.
2. De locatie van de hoofdburcht (het bosje aan de zuidzijde van het plangebied) dient vrij te blijven van activiteiten.
3. Alle werkzaamheden (dus ook de werkzaamheden aan de dijk) dienen uitgevoerd en beëindigd te worden voor zonsondergang, maar niet later dan 19.00 uur zodat wissels weer toegankelijk zijn, afval is opgeruimd en gebruikte machines en voertuigen buiten een straal van 20 meter van de hoofdburcht zijn verwijderd.
4. Eind juli: de locatie van de burcht dient voor de uitvoerders herkenbaar gemaakt te worden c.q. afgezet te worden met linten.
5. Eind juli: vellen van de opstand waarin de bijburcht ligt, startend vanuit het westelijk gelegen agrarisch gebied. In een straal van 20 meter rond de bijburcht dient klein materieel gebruikt te worden (handmatig zagen, geen

voertuigen rond de burcht). De velrichting van de bomen dient van de hoofdburcht en de bijburcht af te zijn. Het vrijkomende hout wordt direct afgevoerd.

6. Eind juli: raster plaatsen met uitloopvoorziening voorzien van een 'terugslagklep' zodat dieren wel uit het raster kunnen, maar hier niet meer terug kunnen komen.
7. Half september (minimaal twee weken na het uitrasteren) kunnen de pijpen handmatig open worden gemaakt om er zeker van te zijn dat geen dassen meer aanwezig zijn.
8. Vlak voor aanvang van de aanlegwerkzaamheden van de dijk kan het raster verwijderd worden. De aanlegwerkzaamheden in dijkvak 8 en 9 dienen in een zo kort mogelijke tijdspanne te worden uitgevoerd, zo mogelijk voor december.

Leefgebied/foerageergebied

Gezien de huidige inrichting van het dal van de Huilbeek zijn maatregelen ter verbetering van het foerageergebied voor Dassen niet nodig. Het dal is nu zeer geschikt als foerageergebied (getuige de aanwezigheid van een kraamburcht). Na de aanleg van de nieuwe dijk treedt geen substantiële wijziging op in het gebruik van de gronden en treedt geen achteruitgang op in de kwaliteit van het leefgebied. De dijk is passeerbaar voor Dassen.

3.4. Monitoring tijdens en na verplaatsing

9. De zaagwerkzaamheden binnen een straal van 20 meter van de bijburcht worden onder begeleiding van een ecooloog uitgevoerd.
10. Bij de uitloopvoorziening en de hoofdburcht worden uit het oogpunt van zorgvuldigheid wildcamera's geplaatst, zodat gecontroleerd kan worden hoe dieren zich rond de bijburcht en hoofdburcht gedragen.
11. Het aangebrachte raster en de terugslagklep worden na aanbrengen gecontroleerd door een ecooloog.
12. Het uitgraven van de pijpen vindt plaats onder begeleiding van een ecooloog.
13. Om na te gaan in hoeverre het verplaatsen daadwerkelijk succesvol is gebleken, worden in de daaropvolgende maanden enkele controlebezoeken uitgevoerd bij de kunstburcht, de huidige hoofdburcht en in het preferent leefgebied. Tijdens de controles wordt nagegaan of recente bewoningssporen (zoals uitwerp, snuitputjes, mestputjes, belopen wissels) aanwezig zijn. Van de resultaten wordt verslag gedaan.

4. Afsluiting en conclusie

Voor het passief verplaatsen van de dassenfamilie bij de locatie 'achterdeur' zijn de randvoorwaarden gunstig. In de nabijheid van het plangebied zijn geschikte alternatieve locaties aanwezig voor de aanleg van een kunstburcht. Bij Staatsbosbeheer is een verzoek ingediend om mee te werken aan de aanleg van de burcht, hierop is in beginsel positief gereageerd. De uitwerking van voorwaarden en de exacte locatie dient nog plaats te vinden. Deze uitwerking wordt zo spoedig mogelijk toegevoegd aan de ontheffingsaanvraag.

Passief verplaatsen door het plaatsen van een raster met een uitloopvoorziening en de aanleg van een kunstburcht is hier een haalbare en passende oplossing. Door deze wijze van verplaatsen blijven negatieve effecten op de hier aanwezige dieren tot een minimum beperkt.

De gunstige staat van instandhouding van Dassen in Midden-Limburg komt niet in het geding (zie ook bijlage 2). Dassen zijn in Midden-Limburg niet zeldzaam en worden op tal van locaties (ook buiten natuurgebieden) aangetroffen.

Er zijn geen redenen om niet tot verlening van de ontheffing Wet natuurbescherming over te gaan.

5. Literatuur

Bureau Meervelt, 2019. Effectenanalyse flora en fauna Beesel.

Bommel F. van, S. Vreugdenhil & M. La Haye, 2015. De Das. KNNV Uitgeverij.

Piza Roca, C., M.J.J. La Hage & E. Jongejans, 2014. Environmental drivers of the distribution and density of the European badger (*Meles meles*): a review. *Lutra* 57 (2): 87-109.

Websites:

www.AHN.nl

www.BIJ12.nl

www.Dasenboom.nl

www.ecogrid.nl

www.ProvincieLimburg.nl

www.Ruimtelijkeplannen.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Leefwijze Das

Inleiding

In het Kennisdocument Das (BIJ12) is uitgebreide informatie opgenomen over de leefwijze van de Das, het bepalen van effecten van activiteiten en mogelijke maatregelen ten gunste van de Das. In dit hoofdstuk worden enkele aspecten uit dit Kennisdocument uitgelicht. Voor meer uitgebreide informatie over de Das wordt verwezen naar het Kennisdocument.

Dassen leven in gebieden met verschillende biotooptypen, vaak zijn dit zowel hooggelegen als laaggelegen gronden die op korte afstand van elkaar liggen. Het zijn meestal kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosjes, houtsingels, singels en heggen die voor beschutting zorgen en dekking. Voor vestiging van burchten is bovendien een goed vergraafbare bodem nodig die het regenwater snel kan afvoeren (Kennisdocument Das, BIJ12). Dassen zijn territoriaal en leven in een clan van twee tot twaalf (of meer) dieren. Het aantal dieren binnen een territorium is afhankelijk van het voedselaanbod. Binnen een gebied waar Dassen aanwezig zijn horen niet alle delen tot het territorium van de clan. Andere onderdelen zijn meer of minder essentieel voor het functioneren van een burcht. De functionele leefomgeving van een vaste voortplantingsplaats of rustplaats (burcht) moet het volgende bieden:

- Voldoende rust en dekking op de burcht,
- Jaarrond een voldoende en een gevarieerd voedselaanbod op bereikbare afstand van de burcht,
- Oriëntatiemogelijkheden en schuilplekken, bijvoorbeeld in de vorm van houtsingels en hagen,
- Geen verstoring of versnippering van het territorium door wegen, kanalen en dergelijke,
- Geen verstoring door honden of recreatie (bijvoorbeeld mountainbiken of crossmotoren),
- Uitwisselingsmogelijkheden met nabijgelegen dassenpopulaties.

Voedsel

Regenwormen, vooral aanwezig in bemeste grasweiden, vormen in een groot deel van hun verspreidingsgebied het stapelvoedsel van de Das. Daarnaast eten Dassen dat wat voorhanden is. Als opportunist is de variatie aan voedsel groot: bosvruchten, valfruit, noten, eikels, granen (vooral Mais en tarwe), paddenstoelen, jonge zoogdieren (muizen, egels, mollen, ratten, hazen, konijnen en eekhoorns⁴) slakken en insecten (zoals kevers en wespen- en hommelmot) en de larven van langpootmuggen (emelten) en kevers (engerlingen) (BIJ12 Kennisdocument Das). Mais kan een belangrijke aanvulling zijn in het dieet van Dassen en is met name in de maanden augustus en september beschikbaar. Er zijn aanwijzingen dat in sommige situaties dassenfamilies tijdelijk verhuizen richting maisakkers om zo op een eenvoudige manier vetreserves voor de winterperiode aan te leggen. Er zijn echter grote verschillen in voedselinname te zien tussen de seizoenen en tussen de verschillende regio's waarin de Das voorkomt; wat makkelijk voorhanden is, wordt gegeten en er bestaat geen afhankelijkheid van een bepaald aanbod.

Kennisdocument BIJ12: *'In meer natuurlijke landschappen moeten Dassen meer inspanning leveren om voldoende voedsel te vinden. Er is daar minder eetbare biomassa te vinden en de plekken waar voedsel te vinden is liggen meer verspreid. Oude en structuurrijke eikenbossen bevatten wel jaarrond een hoger en gevarieerd aanbod aan voedsel en zijn dus ook belangrijke foerageergebieden'*. Variatie in de leefomgeving is van groot belang omdat niet alle delen het hele jaar geschikt zijn om voedsel in te zoeken; percelen met maisteelt en boomgaarden zijn met name in het najaar van belang.

Oppervlakte leefgebied Das

De grootte van de functionele leefomgeving wordt voornamelijk bepaald door het voedselaanbod. Bij een rijk voedselaanbod hebben Dassen voldoende aan een gebied van 30 tot 150 hectare, onder minder gunstige omstandigheden is een groter gebied nodig (150 tot 600 hectare in marginaal gebied); territoriumgrenzen en het gebruik van bestaande burchten kunnen door de tijd variëren afhankelijk van het voedselaanbod. Het foerageergebied ligt tot 1,5 tot 12 kilometer van de burcht.

⁴ Van Bommel et al., 2015.

Dassen zijn territoriaal en blijven het gehele jaar binnen hun territorium. Er is dus geen sprake van seizoensgebonden migratie. Wel vindt dispersie plaats: het ongericht uitzwerven van individuen op zoek naar een nieuwe vestigingsplaats (vaak juvenielen of subadulten).

Nachtelijke leefwijze

In Nederland zijn Dassen vrijwel uitsluitend 's nachts actief behalve in de periode met erg korte nachten (voorjaar en vroege zomer); in deze periode verschijnen ze al bij daglicht en kunnen ze ook pas thuiskomen als het weer licht is. In de winter komen Dassen vaak pas na middernacht uit de burcht, de nachtelijke bezoeken zijn dan korter. Bij echte kou en/of sneeuw kunnen ze dagenlang en zelfs wekenlang in de burcht blijven⁵.

⁵ *Van Bommel et al., 2015.*

Bijlage 2 Gunstige staat van instandhouding Das

Tekst van <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=21936> uit 2015 (jaar van de Das): 'In 1982 werd de das in het Verdrag van Bern voor het eerst aangemerkt als beschermde diersoort. En in die periode herstelde de dassenpopulatie in Nederland zich langzaam mede dankzij het werk van de Vereniging Das&Boom. In 1984 kwam na veel overleg tussen allerlei partijen het Dassenbeleidsplan tot stand. Het plan beoogde herstel van de verspreiding, verbetering van leefgebieden en herintroductie in gebieden waar de das volledig was uitgeroeid. Het uiteindelijk doel was dat er in 2000 weer 5.000 dassen in de Nederlandse natuur zouden rondlopen.

Dat lijkt gelukt. Onderstaande kaartjes (zie bijgevoegde link) geven een goed beeld van de ontwikkelingen in de verspreiding. Je ziet in welk atlasblok ten minste 1 al dan niet bewoonde burcht aanwezig is. In 1960 is de verspreiding van de das verbrokkeld maar breed, in 1980 zijn er nog enkele kernen (Veluwe, Zuid-Limburg, Noord-Limburg), in 1990 zijn veel kleine relicten in West-Nederland verdwenen, maar in Noord-Nederland zijn de eerste tekenen van herstel te zien, geholpen door herintroducties. Na 2000 groeien de populaties weer aan elkaar en treedt verdichting op.'

Op de site <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496126#> is te zien dat de verspreiding in Limburg (op schaal van atlasblokken 5 x 5 km) vrijwel aaneengesloten is. Op grond van de ruime en aaneengesloten verspreiding komt de gunstige staat van instandhouding in Limburg door de passieve verplaatsing bij Beesel niet in gevaar.

